

פתרון הבחינה

תנ"ך

קיץ תשע"ט, 2019, שאלון: 1282
מוגש ע"י צוות המורים של "יואל גבע"

הערות:

1. התשובות המוצגות כאן הן בגדר הצעה לפתרון השאלון.
2. תיתכנה תשובות נוספות, שאינן מוזכרות כאן, לחלק מהשאלות.

פרק ראשון - בראשית

הנבחנים נדרשו לענות על שתיים מהשאלות 1-2 (לכל שאלה - 40 נקודות): בכל אחת מהשאלות שנבחרו סעיף א' (חובה) (25 נקודות), ויש לבחור שניים מהסעיפים ב-ג (לכל סעיף - 15 נקודות).

שאלה 1

סעיף א'

- (1) הסיבות להחלטת ה' למחות את בני האדם ובעלי החיים מעל פני האדמה (על הנבחן להביא שתיים):
- "כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבת לבו רק רע כל היום" – בני האדם נוהגים ברוע, ועסוקים במחשבות כיצד להרע.
  - "וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב על לבו" – ה' מתחרט על בריאת בני האדם.
  - "ותשחת הארץ לפני האלהים ותמלא הארץ חמס" – כל האנושות הושחתה, והארץ מלאה במעשים לא מוסריים.
- (2) בפסוק 9 מתואר נח כאדם צדיק, השלם באמונתו ונוהג על פי מצוות ה'. תיאור זה מתאים למעשיו בפסוק 22, שם נאמר שנח עשה ככל שה' ציווה עליו.

סעיף ב'

- (1) מילה מנחה: "הארץ". שורש מנחה: ש.ח.ת.
- מטרת השימוש בהם: להעיד שכל הארץ הושחתה/התקלקלה במעשיה הנפשעים ולכן ה' ישיחתם/ ישמידם. המילה הארץ, מעידה על כך שכל יושבי הארץ שותפים לחטא, ולכן ה' ישמיד את כל יושבי הארץ.

(2) ההבדל בין הסיפור המקראי על הבאת המבול ובין המיתוס המסופוטמי על הבאת המבול:
בסיפור המבול המקראי, ה' מתלבט עם עצמו בנוגע לענישת האנושות, בעוד שבסיפור המסופוטמי, מתנהל דיון בין האלים השונים בנוגע להבאת מבול על הארץ. הבדל זה מדגיש את הבדלי התפיסה האמוניים. במיתוס עולה התפיסה הפוליתיאסטית, מספר אלים. לעומת התנ"ך, המדגיש את התפיסה המונותיאסטית, אל אחד המנהל את העולם לבדו.

סעיף ג'

- (1) דוגמאות לפירוט (על הנבחן להביא שתי דוגמאות):
- "תבת עצי גפר" – ה' מפרט לגבי העץ ממנו תיבנה התיבה.
  - "קנים תעשה את התיבה" – פירוט מבנה התיבה, תאים בתוכה.
  - "וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר" – פירוט אופן זיפות התיבה.
  - "שלוש מאות ארץ התבה חמשים אמה רחבה ושלושים אמה קומתה" – פירוט מידותיה של התיבה.
  - "צהר תעשה לתבה ואל אמה תכלנה מלמעלה ופתח התבה בצדה" – פירוט מיקום פתחי התיבה.
  - "תחתים שנים ושלושים תעשה" – פירוט הקומות בתיבה.
- (2) סיבות אפשריות לפירוט (על הנבחן להציג שתיים):
- לשם מתן תוקף ואמינות לסיפור זה.
  - כדי להקל על נח במשימתו הקשה, ה' מפרט לפניו כיצד לבנות את התיבה.
  - מאחר והתיבה עתידה לשאת בתוכה את האנושות המתחדשת, חשוב לדקדק בבנייתה.
  - ה' אינו סומך על נח, שיבנה תיבה כהלכה, לכן מפרט לפניו כיצד לבנות אותה.

שאלה 2

סעיף א'

- (1) מפסוק 3 ניתן לראות רמזים למתחולל בנפשו של אברהם (על הנבחן להציג שני רמזים):
- "וישכם אברהם בבוקר..." – אברהם מתעורר בשעת בוקר מוקדמת, הדבר יכול להעיד על סערת רגשות.
  - "וישכם... ויחבש... ויקח... ויבקע... ויקם וילך..." – ריבוי הפעלים יכול להעיד על סערת רגשות.
  - "ויחבש את חמורו... ויבקע עצי עלה..." – סדר פעולותיו של אברהם אינו הגיוני. היה הגיוני יותר אם קודם היה מבקע את העצים ולאחר מכן מעמיס את העצים על החמור. סדר הפעולות הלא הגיוני יכול להעיד על סערת רגשות.
- (2) השאלה עליה עונה המדרש היא כיצד יתכן שאברהם חובש את חמורו, והרי יש לו משרתים אשר יכולים לעשות זאת. המדרש עונה על שאלה זו באומרו כי כשאדם אוהב מישהו, התנהגותו הרגילה, היום-יומית, משתנה, ולכן עושה פעולות שאינן תואמות את התנהגותו הרגילה.

סעיף ב'

בפסוקים אלה ניתן לראות כי אברהם מנסה להסתיר את הצו האלוהי מהסובבים אותו. דוגמא מדברי אברהם לנעריו: "ויאמר אברהם אל נעריו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם"- אברהם מסתיר מנעריו את הצו האלוהי, ומסתיר את האמת מהם באומרו כי ישוב יחד עם בנו. דוגמא מדברי אברהם ליצחק: "...ויאמר הנה האש והעצים ואיה השה לעלה ויאמר אברהם אלהים יראה השה לעלה בני..."- לאחר שיצחק שואל את אברהם היכן השה שאותו יעלו לעולה, אברהם מתחמק ממענה לבנו, ופותר אותו באמירה שאלוהים יבחר לעצמו את הזבח.

סעיף ג'

(1) סיפור העקדה עוסק בניסיון שניסה אלוהים את אברהם. הנסיון הוא: אברהם מתבקש להקריב את בנו לאלוהים. על פי הכתוב, אברהם עמד בנסיון, והיה מוכן לבצע את הוראת אלוהים ולעקוד את בנו. לראיה: "וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחט את בנו".

(2) על פי דבריו של הראי"ה, אברהם לא עמד בנסיון שניסה אותו אלוהים, וזאת משום שאיבד את המוסריות שלו. הראי"ה אומר כי אסור שאדם, למען עבודת האל ויראת שמים, יעשה מעשים לא מוסריים, מפני שבמצב זה האמונה באלוהים אינה טהורה.

פרק שני – נושאי ההרחבה (20 נקודות)

הנבחנים נדרשו לענות על אחת מתוך השאלות 3-4 (לכל שאלה – 20 נקודות)

שאלה 3

סעיף א'

הבעיה שעלולה להתעורר בעקבות חוקי שנת השמיטה: שלא יהיה לעם מה לאכול בשנה השביעית, היא שנת השמיטה, מאחר ונאסר עליהם לעבד את הקרקע ולאסוף מהתבואה של שנה זו. בנוסף, שלא יהיה להם מה לאכול בשנה השמינית, בה עדיין לא צמח יכול שאפשר להנות ממנו.

הפתרון שניתן לבעיה זו: אלוהים מבטיח לתת את ברכתו על האדמה, ובשנה השישית תצמח תבואה שתספיק לשלוש שנים: לשנה השישית, לשנה השביעית היא שנת השמיטה, ולשנה השמינית שלאחריה, בה מותר לזרוע, אך עדיין לא צמחה תבואה.

סעיף ב'

בפסוקים מבראשית מתואר רעב כבד בארץ, שגורם לתושביה לעזוב אותה. לכן חשבה ההבטחה של האלוהים לברך את תבואת הארץ, ולמנוע רעב מהעם, כדי שלא יעזבו את הארץ שוב.

שאלה 4

סעיף א'

לדעתי, האדם הצעיר מובל על ידי מראה עיניו, הנטייה היא לראות ולרצות את מה שהעין רואה. הלב, מבטא רגשות ומאווים, וצעירים, בדרך כלל, נוטים לפעול מתוך רגש. לכן, דווקא שני איברים אלה מובילים את האדם הצעיר.

וכן תתקבלנה כל תשובה מנומקת.

סעיף ב'

(1) הנאמר בבמדבר סותר את הנאמר בתחילת פסוק 9: בבמדבר נאמר שאסור לו לעם ללכת אחר רצונות הלב ומראה העיניים, לעומת תחילת פסוק 9 בו קהלת ממליץ לאדם הצעיר ללכת בדרכי ליבו ובמראה עיניו.

(2) הנאמר בבמדבר מחזק את הנאמר בסיום פסוק 9: בבמדבר נאמר שאסור לו לעם ללכת אחר רצונות הלב ומראה העיניים, מה שתואם את האזהרה המובאת בסיום פסוק 9, שעל האדם לדעת כי על כל מעשיו הוא יבוא לפני האלוהים למשפט.